

THE SOCIAL DIMENSION OF LANGUAGE. LITERATURE REVIEW

SPOŁECZNY WYMIAR JĘZYKA. PRZEGLĄD LITERATURY

Michał Bergier^{1 E-F}, Izabela Karpiszek^{E-F}

¹Faculty of Health Sciences, Department of Tourism and Recreation, John Paul II University
in Biała Podlaska, Poland

¹Wydział Nauk o Zdrowiu, Zakład Turystyki i Rekreacji, Akademia Bialska im. Jana Pawła II, Polska

Bergier, M., Karpiszek, I. (2025). The social dimension of language. Literature review / Społeczny wymiar języka. Przegląd literatury. Social Dissertations / Rozprawy Społeczne, 19(1), 148-156. <https://doi.org/10.29316/rs/204307>

Authors' contribution /

Wkład autorów:

- A. Study design /
Zaplanowanie badań
- B. Data collection /
Zebranie danych
- C. Data analysis /
Dane – analiza
i statystyki
- D. Data interpretation /
Interpretacja danych
- E. Preparation of manu-
script /
Przygotowanie artykułu
- F. Literature analysis /
Wyszukiwanie i analiza
literatury
- G. Funds collection /
Zebranie funduszy

Tables / Tabele: 0

Figures / Ryciny: 0

References / Literatura: 56

Submitted / Otrzymano:
2025-03-06

Accepted / Zaakceptowano:
2025-04-24

Abstract: Language is a rapidly developing, dynamic and living phenomenon. It is one of the most important elements of culture, directly related to the traditions of individual societies, as well as to everyday life and social relations. Language can both integrate and divide a society. Sociolect, jargon, or slang can be what distinguishes individual social groups, binds the people belonging to them together, and sets values that sometimes oppose the commonly held ones. Language can also be an important component in the formation of niche groups, and people belonging to them can find a safe space, support and a way to express their emotions or needs with the help of language. The paper undertakes an analysis of the literature, on the basis of which language is shown to be an important social element. Recent, as well as classic approaches to such issues as sociolinguistics, sociolect, jargon and slang, and their impact on societies are presented.

Material and methods: The article is a review.

Results: The paper reviews the literature on sociolinguistics, sociolect, jargon and slang, demonstrating their social dimension and significant impact on social life and its accompanying processes.

Conclusions: Language is one of the most important elements of culture and social life. The sociolects, jargon and slang used can have both positive and negative effects on social life and interpersonal relations. The intensive development and modification of language should inspire continuous updated research and sociolinguistic analysis that allows observation of changes occurring in the subject of research.

Keywords: society, language, sociolinguistics, sociolect, jargon, slang

Streszczenie: Język jest zjawiskiem szybko rozwijającym się, dynamicznym i żywym. Jest on jednym z najważniejszych elementów kultury, bezpośrednio związanej z tradycjami poszczególnych społeczeństw, jak również z życiem codziennym i relacjami społecznymi. Język może zarówno integrować, jak i dzielić społeczeństwo. Socjolekt, żargon, czy slang mogą być tym, co wyróżnia poszczególne grupy społeczne, spaja należące do nich osoby, wyznacza wartości, które bywają przeciwstawnymi do powszechnie panujących. Język może być również ważną składową tworzenia grup niszowych, a należące do nich osoby przy pomocy języka mogą odnaleźć bezpieczną przestrzeń, wsparcie oraz sposób na wyrażenie swoich emocji czy potrzeb. W pracy podjęto analizę literatury, na podstawie której ukazano język jako ważny element społeczny. Zaprezentowano najnowsze, jak również klasyczne ujęcia dotyczące takich zagadnień jak socjolingwistyka, socjolekt, żargon i slang, oraz ich wpływu na społeczeństwa.

Materiał i metody: Artykuł ma charakter przeglądowy.

Adres korespondencyjny: Michał Bergier, Wydział Nauk o Zdrowiu, Zakład Turystyki i Rekreacji, Akademia Bialska im. Jana Pawła II, ul. Sidorska 95/97, 21-500 Biała Podlaska, Polska; email: m.bergier@dyd.akademiabialska.pl ORCID: 0000-0003-3407-1504

Copyright by: © 2025 Michał Bergier, Izabela Karpiszek

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0).

Wyniki: W pracy dokonano przeglądu literatury dotyczącej socjolingwistyki, socjolektu, żargonu i slangu, wykazując ich społeczny wymiar i znaczący wpływ na życie społeczne i towarzyszące mu procesy.

Wnioski: Język jest jednym z najważniejszych elementów kultury i życia społecznego. Stosowane socjolekty, żargon i slang mogą mieć zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na życie społeczne i relacje międzyludzkie. Intensywny rozwój i modyfikacja języka powinna inspirować do nieustannych, aktualizowanych badań oraz analiz socjolingwistycznych umożliwiających obserwację zmian zachodzących w przedmiocie badań.

Słowa kluczowe: społeczeństwo, język, socjolingwistyka, socjolekt, żargon, slang

Wstęp

Język jest niezaprzeczalnie jednym z ważniejszych elementów kultury i bardzo ważnym elementem ludzkiej egzystencji, bezpośrednio związanej z komunikacją międzyludzką (Fedorenko, i in., 2024; Moya-Galé i in., 2024; Buttrick, 2024; Sienkiewicz, 2024). W ostatnich latach obserwujemy znaczne przyspieszenie cywilizacyjne. Rozwój techniki, powszechność internetu, ciągłe bycie online, sprawiają że w dzisiejszych czasach społeczeństwo komunikuje się w coraz to nowe sposoby, różne od tradycyjnych. W konsekwencji tego rozwoju możemy dziś mówić o tzw. społeczeństwie online (Oksanen i in., 2024; Ancillai i in., 2025). Społeczności te różnią się od tradycyjnych tym, że tworzone są w internecie poprzez uczestniczenie w mediach społecznościowych, forach dyskusyjnych, czatach, czy grach. Z jednej strony uczestnicy znajdują w sieci towarzystwo, dostęp do informacji, także wsparcie oraz budują więzi. Z drugiej strony, jedną z głównych cech charakteryzujących tę społeczność jest anonimowość, która sprawia, że komunikacja jest łatwiejsza, swobodniejsza, jednakże często związana również z propagowaniem poglądów niebezpiecznych, mogących wywołać niebezpieczne postawy i działania motywowane nienawiścią (Oksanen i in., 2024). Dlatego też sam problem nienawiści online (cybernienawiści) staje się tematem socjologiczno-lingwistycznych badań i analiz (Castaño-Pulgarín i in., 2021; Chetty, Alathur, 2018).

Zróżnicowane sposoby komunikacji oraz specyficzny język jest charakterystyczny dla konkretnych grup społecznych (Polak M., Polak J., 2023), jak na przykład żołnierze (Kułacz, 2023), czy studenci (Pacula, 2023). Nowe sposoby komunikacji, jak również używane w nich słownictwo sprawia, że grupom, które różnią się chociażby wiekiem, coraz trudniej jest się ze sobą komunikować, a co za tym idzie wzajemnie zrozumieć. Na problemy w komunikacji z osobami w różnym wieku zwrócono uwagę w najnowszych badaniach (Nissen, Meuter, 2025), w których analizowano różnice w sposobie rozumienia przysłówków epistemicznych. Jak wykazano, w komunikacji zdrowotnej, znaczenie używanego słownictwa może być interpretowane różnie w zależności od wieku pacjentów.

Elementy języka tworzonego przez wspomniane wyżej grupy sprawiają, że proces komunikacji jest zakodowany, specjalistyczny i bywa niezrozumiały dla innych grup. Ma to bez wątpienia bezpośredni wpływ na relacje społeczne. Język jest niezaprzeczalnie jednym z najbardziej znaczących aspektów umożliwiających adaptację społeczną, tworzenie tekstów, poznanie i zrozumienie otaczającego nas świata, kultury oraz socjalizację od najmłodszych lat. Każdy z trzech czynników poznania społecznego: poznawczy, afektywny i pośredni, związany jest z procesami językowymi, a wymienione czynniki odnoszą się do następujących procesów poznawczych:

Czynnik poznawczy, jak sama nazwa wskazuje, obejmuje procesy poznawcze. Jest to zdolność do przypisywania poznawczych stanów mentalnych sobie i innym (Premack, Woodruff, 1978), jest on też ważny ze względu na umiejętność wyjaśnienia i przewidywania zachowań innych (Cardillo i in., 2021).

Czynnik afektywny związany jest z procesami empatii (zdolnością do dzielenia się i odczuwania stanów emocjonalnych innych). Badany jest on za pomocą obserwacji bólu i identyfikacji emocji na twarzach (Schurz i in., 2021).

Czynnik pośredni natomiast związany jest z procesami umysłowymi, które nakładają się zarówno na poznawcze, jak również afektywne funkcje społeczne. Kładzie on szczególny nacisk na przetwarzanie językowe, na ekspresję oraz rozumienie języka (Schurz i in., 2021).

Język może być zarówno czynnikiem integrującym społeczeństwo, jak również dezintegrującym. Zarówno jedna jak i druga funkcja języka zostanie omówiona szerzej, w przykładach zaprezentowanych

w dalszej części tekstu. Może również przyczyniać się do uprzedzeń (Fontana i in., 2024; Ryken i in., 2024). Coraz większe znaczenie internetu i rozpowszechnienie mediów społecznościowych sprawiają, że zmienia się zarówno nasz język jak i zdolności poznawcze z nim związane (Shumaila, Sidra, 2021).

W pracy podjęto analizę literatury dotyczącej socjolingwistyki, socjolektu oraz żargonu i slangu, celem ukazania społecznego wymiaru języka i jego znaczenia dla procesów społecznych.

Socjolingwistyka

Bezpośredni związek socjologii (związanej z nią kulturą) i językiem znany jest od lat, a fakt ten potwierdza również współczesna literatura (Angermuller, Blanchard, 2023; Toksöz, 2024; Fedorenko i in., 2024). Jednym z ważniejszych pojęć, od którego należałoby rozpocząć rozważania dotyczące języka i jego społecznego znaczenia jest termin socjolingwistyka. To dział językoznawstwa, który łączy zagadnienia socjologiczne z lingwistycznymi. W centrum zainteresowania socjolingwistyki znajduje się związek między językiem a społeczeństwem, czy też w szerszym ujęciu - kulturą (D'Onofrio, 2020; Lockenvitz i in., 2020; Armstrong i in., 2022; Keegan i in., 2023).

Zakres zainteresowań socjolingwistyki jest zatem bardzo szeroki. Jej koncepcje skupiają się przykładowo na opisie strukturalnej zgodności między wariantami języka, a wyodrębnionymi segmentami struktury społecznej, np. klasami, jak również badaniu wpływu form językowych na przebieg interakcji społecznych (Piotrowski, 1980). Należy również zwrócić uwagę na fakt, że socjolingwistyka jest nauką, która rozwija się bardzo szybko (Błaszak, 2022), podobnie jak sam język, czego przykłady obserwujemy chociażby w komunikacji odbywającej się za pośrednictwem internetu i powszechnie używanych portali społecznościowych (Shumaila, Sidra, 2021).

Powyższe przykłady, przywołani autorzy i ich prace pozwalają jednoznacznie stwierdzić, że język jest ważnym elementem każdej kultury i związanego z nią bezpośrednio życia społecznego. Fakt ten podkreśla potrzebę ciągłego podejmowania badań i analiz dotyczących zmieniającego się języka, jak również zwraca uwagę na tak ważną kwestię, jaką jest potrzeba współpracy socjologii i językoznawstwa w badaniu języka (Błaszak, 2022). Sama socjolingwistyka jest od wielu lat określana jako naukowe zjawisko interdyscyplinarne odnoszące się do relacji pomiędzy grupami społecznymi a językiem (Hymes, Hathaway, 1968). Wraz ze zmieniającym się światem, rozwojem kultury i techniki socjolingwiści są zobowiązani stale poszerzać zakres swoich zainteresowań naukowych zarówno z obszaru językoznawstwa, jak i socjologii, aby w efekcie lepiej zrozumieć język, jak i jego społeczny kontekst oraz znaczenie. Należy także zwrócić uwagę, że socjolingwistyka zajmuje się również związkiem między odmianami języka oraz dopasowywaniem ich do grup społecznych, przez które jest on używany. Według Handke (Handke, 2008), wspólnota językowa to grupa ludzi posługujących się tym samym językiem.

Grabias (Grabias, 1994) zwrócił natomiast uwagę na dominujący wpływ czynników społecznych ujawniających się w socjolektach (które szerzej zostaną omówione w dalszej części pracy), czyli odmianach języka, które powstają w społecznościach powiązanych pewnymi relacjami społecznymi.

Zdaniem Gumperza (Gumperz, 1968) wspólnota językowa jest grupą społeczną, związaną z wzorcami interakcji społecznych. Przytoczone powyżej przykłady wskazują istotną w kontekście społecznym rolę, jaką pełni język oraz jak ważny jest proces komunikacji. Ich efekty możemy zaobserwować m.in. w procesie integracji całych społeczeństw, jak i w ramach poszczególnych, (mniejszych) grup społecznych. Zdaniem Gumperza integracja w tego typu grupach zachodzi gdy występuje regularny i częsty proces interakcji, który osiągany jest właśnie za pomocą wspólnego zestawu znaków językowych, które jednocześnie odróżniają daną grupę od podobnych społeczności (Gumperz, 1972).

Bardzo ważnym socjolingwistycznym zjawiskiem są także kompetencje językowe, które nie ograniczają się tylko do zasad gramatycznych, lecz przede wszystkim są ważną składową interakcji społecznych. Już wiele lat temu zauważono, że to w akcie komunikacji ludzie reprezentują określone role społeczne, a proces ten odbywa się w ramach kulturowo określonego porządku społecznego (Piotrowski, 1980).

Język jest zatem ważnym elementem z punktu widzenia społeczeństwa oraz kultury, a jednym z jego głównych zastosowań jest przekazywanie znaczeń, jak również nawiązywanie i utrzymywanie relacji społecznych (Spolsky, 2003).

Socjolekt

Kolejnym z pojęć wymagających szerszego wyjaśnienia jest wspomniany powyżej socjolekt. Powstaje on w społeczeństwie w sytuacji, gdy tworzące go grupy chcą zachować swoją działalność w tajemnicy. Język staje się więc w pewnym sensie zaszyfrowany, a jego znajomość jest znakiem, że dana osoba jest częścią danej grupy i zna jej sekrety (Grabias, 1994). Socjolekt jest używany w takich grupach jak np. różnego rodzaju mniejszości (Nowak, 2020), grupach osób związanych z danym zawodem (Moskvitin, 2025; Weber, 2006), pasjonatów tworzących wąską grupę osób zainteresowanych danym zjawiskiem, (Polak M., Polak J., 2023), żołnierzy (Kułaczkowski, 2023), czy studentów (Pacula, 2023). Sama leksyka socjolektalna charakteryzuje się zapożyczeniami z języków obcych (zwłaszcza z angielskiego), języka potocznego i innych socjolektów (Satkiewicz, 1994). Jak zaznaczył Piekot (2008), grupa tworzy wspólny światopogląd, widoczny w socjolektach, ponieważ wspólnie doświadcza rzeczywistości, interpretuje ją i ocenia jej elementy. Autor zwrócił uwagę na fakt, że wśród kryteriów różnicujących społeczne odmiany języka, możemy wyróżnić m.in. kryterium socjologiczne, zgodnie z którym odmiany socjalne mogą być klasyfikowane na podstawie charakterystycznych cech badanych grup. W tym przypadku bardzo istotne są pozajęzykowe więzi łączące członków danej wspólnoty komunikatywnej.

Do tej kwestii odnosił się także Jan Baudouin de Courtenay (1903), twierdząc, że język wspólny może być gruntem do powstania języków pewnych rzemiosł, zawodów, wieku, płci, czy klas jak również język który może być związany z pewnym okresem przejściowym, np. w przypadku więźniów. Powyższe informacje wskazują na fakt, że język może być zarówno czynnikiem łączącym, jak i różnicującym grupy społeczne oraz sposoby ich komunikowania się.

Powstające w poszczególnych grupach subjęzyki są językami zamkniętych i izolowanych grup społecznych, które mogą odnosić się w sposób negatywny do przyjętych norm społecznych i dążyć do tworzenia własnych systemów wartości (Satkiewicz, 1994).

Kontestujące socjolekty sprzyjają tworzeniu systemu ról i wartości społecznych oraz powstawaniu mikrosoczeństw. Wzajemna identyfikacja członków tych grup, powiązana jest z izolacją od społeczeństwa w celu poszukiwania poczucia bezpieczeństwa Piekot (2008). To kolejne z przykładów, pokazujących jak ważny jest język z punktu widzenia integracji ale także dezintegracji społecznej.

To właśnie socjolekt jest często rozpatrywany w kontekście tworzenia grup społecznych. Grabias (1994) zwracał uwagę na główne funkcje jakie pełnią socjolekty: jednoczenie grupy, odróżnianie jej od innych grup, nadawanie prestiżu, dostarczanie narzędzi do interpretacji rzeczywistości, umożliwianie aktywności społecznej.

Jak zauważyła Kołodziejek (2005), socjolekty są również postrzegane jako narzędzia uczenia się o świecie, a także wpływają na zachowania człowieka, także te językowe. Z badań nad determinantami zachowań językowych wynika, że każdy człowiek, uczestnicząc w działaniach wspólnoty mowy, należy do wielu grup społecznych, co w konsekwencji oznacza, że jednostka jest nosicielem wielu socjolektów (Grabias, 1994). Przykładowo, człowiek wchodzi w skład grupy zawodowej podczas okresu zatrudnienia, który może trwać przez znaczną część życia. W międzyczasie (zazwyczaj w okresie młodości) może przynależeć do wielu innych grup takich jak np. fani pewnych gatunków muzyki (zespołów) czy pewnych dyscyplin sportowych (klubów). W tym przypadku podane przykłady wskazują na fakt, że cechą socjolektów zawodowych jest większa stabilność, natomiast socjolektów grup młodzieżowych zmienność (Grabias, 1994).

Socjolekty pełnią zatem funkcje socjalizujące i konsolidujące (Sapir, 1978), co związane jest z faktem, że istnienie wspólnoty mowy jest niezbędne do osiągnięcia solidarności społecznej. Co więcej, każda wypowiedź może służyć wspólnemu działaniu, które ustanawia relacje społeczne między członkami i członkiniami danej społeczności (Malinowski, 2000).

Żargon

Kolejnym ważnym terminem, który należy omówić poszukując społecznego aspektu i znaczenia języka jest żargon, który jest przykładem opisanego powyżej socjolektu. Żargon jest bowiem rodzajem socjolektu, który pełni funkcję zawodową i komunikacyjną. Przykładem zawodowej funkcji żargonu może być język medyczny, pozwalający specjalistom z danej dziedziny porozumieć się w sposób precyzyjny i szybki (Kumar i in., 2023). Inny przykład to język naukowy, wykorzystujący często określenia, specjalistyczne i techniczne (Willoughby i in., 2020).

Przykładem funkcji komunikacyjnej jest wspomniany powyżej żargon stosowany w języku medycznym, który może być niezrozumiały w relacji lekarz-pacjent (Kumar i in., 2023). Na problem ten zwrócono uwagę w najnowszych publikacjach (Lang i in., 2025; Lopez, Marshall, 2025). Analogiczna sytuacja dotyczy żargonu naukowego, zrozumiałego dla naukowców lecz nie zawsze poprawnie odczytywanego (zrozumiałego) przez ogół społeczeństwa, co stanowi wyzwanie dla komunikacji naukowcy-społeczeństwo (Willoughby i in., 2020). Charakterystyczną cechą żargonu jest celowa tajność. Żargon charakteryzuje się również słownictwem bogatym w obce elementy. Ten socjolekt charakteryzuje się specjalnym zestawem słownictwa, związanym z konkretnym zawodem lub inną określoną grupą społeczną. Członkowie takich grup opracowują nowe terminy w celu nazwania nowych pojęć (Spolsky, 1998).

Spolsky (1998) twierdził, że wyspecjalizowany żargon wykorzystywany jest z jednej strony do oznaczania nowych i potrzebnych pojęć, a z drugiej do tworzenia, jakże ważnych z socjologicznego punktu widzenia, międzyludzkich więzi wśród członków danej grupy. W ten sposób wymusza on jednocześnie pewne granice dla osób z zewnątrz. Po raz kolejny więc możemy zaobserwować wpływ języka na integrację i dezintegrację społeczną.

Na ten fakt, już wiele lat temu zwracał uwagę Grabias (1994) twierdząc, że żargon może pełnić funkcję integrującą daną grupę, jednak może też doprowadzić do problemów komunikacyjnych pomiędzy przedstawicielami różnych grup społecznych. W publikacji z ostatnich lat badacze zwrócili uwagę m.in. na problem w komunikacji w jakże ważnych relacjach lekarz-pacjent (Kumar i in., 2023), w których to żargon lekarski nie zawsze jest zrozumiały dla pacjentów, co w konsekwencji może powodować zagrożenia zdrowia. Należy zaznaczyć, że elementy słownictwa żargonu, jeśli zostaną przeniesione do języka wykorzystywanego do celów ogólnych, tracą swoją tajemniczość oraz funkcje zawodowe i komunikacyjne, a w rezultacie przestają być żargonem i stają się ekspresywnymi elementami słownictwa.

Slang

Kolejnym pojęciem ważnym z punktu widzenia społeczno-lingwistycznego, jest slang. W poniższym podrozdziale przedstawione zostaną jego pozytywne i negatywne wymiary w aspekcie społecznym. Opisano również wpływ slangu na społeczeństwo i poszczególne grupy społeczne, które poprzez slang mogą się łatwiej komunikować ale jednocześnie być mniej dostępne dla osób spoza tych grup.

Slang definiowany jest jako ważny i powszechnie używany socjolekt, występujący zazwyczaj w komunikacji ludzi młodych, w tym często w komunikacji z wykorzystaniem internetu (Liu i in., 2022; Shyu i in., 2024). Slang używany jest zazwyczaj w mediach społecznościowych (WhatsApp, X, Facebook i Instagram). Przejawia się w tym przypadku w postaci stosowania skrótów, obraźliwych oraz nieobraźliwych przymiotników, przysłówków, rzeczowników i czasowników. Przykładami stosowanych skrótów opisywanych w artykule Shing (2025) są np.:

smh - shaking my head (używane zazwyczaj, gdy coś jest oczywiste lub rozczarowujące)

nvm - Nevermind (stosowane gdy coś nie ma już znaczenia, straciło ważność, istotność)

btw - by the way (gdy chcemy zakomunikować coś co związane jest z innym tematem, coś o czym zapomnieliśmy powiedzieć wcześniej)

lol - laugh out loud lub lots of love (wykorzystywany w momencie gdy coś nas bardzo rozbawiło lub oznaczające dużo miłości)

Na zjawisko slangu w aspekcie społecznym uwagę zwrócił już w latach dziewięćdziesiątych Spolsky (1998). Stwierdził on, że znaczenie języka w ustanawianiu tożsamości społecznej uwidacznia się również w przypadku slangu.

Jednym ze sposobów scharakteryzowania slangu jest szczególny rodzaj „intymnej” lub wewnątrzgrupowej mowy stosowanej w ramach pewnej grupy społecznej (Hildeman, 2022).

Kiedy ludzie używają odmiany języka, która jest charakterystyczna dla danej grupy społecznej, dają tym samym sygnał innym, że są lub aspirują do bycia członkami takiej grupy. Przykładowo, wśród osób młodych, slang używany jest w celu identyfikacji z określoną grupą społeczną, zdobycia uznania, szacunku, jak również wyrażenia swojego stanu emocjonalnego (Vlasov, 2024). Ponadto, jak zauważył Spolsky (1998), slang jest przede wszystkim mową, którą można określić jako domagającą się członkostwa w grupie, a jednocześnie odrzucającą wymiar władzy związany z grupami określanymi, czy kojarzonymi jako grupy formalne.

Po raz kolejny widzimy zatem, jak ważne jest rozumienie społecznego aspektu języka oraz jak duże może być jego znaczenie dla odbywających się wewnątrz społeczeństwa procesów i interakcji. Może mieć to zarówno wymiar pozytywny jak i negatywny.

Według niedawnych badań Holbrooka (2024), slang wykorzystywany jest bowiem także wśród osób i grup działających poza prawem, w tym osób uzależnionych od nielegalnych substancji (Prince i in., 2021; Donald i in., 2023).

W leksyce slangu obecne są często wyrażenia dotyczące tematów tabu jak również przekleństwa. Powyższe informacje wskazują, że slang związany jest często z przekraczaniem norm społecznych (Spolsky, 1998). Jak twierdził Chambers (1995), jest on często także wyznacznikiem buntu ludzi młodych.

Slang jest przykładem na to, jak bardzo dynamicznie zmienia się język oraz jego odmiany. Efektem tego, jest fakt, że słownictwo slangu szybko się dezaktualizuje, a osoby, które nadal go używają nie nadążając za jego dynamiką mogą być z danej grupy wykluczeni przez jej członków. Dyskusję tę rozwinął Spolsky (1998), który zwrócił uwagę na to, że slang pełni ważne funkcje społeczne, chociażby przez fakt wyznaczania granic społecznych oraz umożliwiania poszczególnym osobom, poprzez używany język, potwierdzania lub domagania się członkostwa w konkretnych grupach społecznych. Grabiasa (1994) zwrócił uwagę na produktywność dotyczącą określonych typów procesów słowotwórczych porównując ją jednocześnie z produktywnością w języku używanym do celów ogólnych. Szukając różnic i analizując zjawiska takie jak tworzenie nowych wyrazów, neologizmów, kompozycji, skracaniu form i kontaminacji, stwierdził że możemy zaobserwować różnice występujące między typami derywacji a sposobami skracania i komponowania słów. Jego zdaniem, w slangu najczęściej występują rzeczowniki, co jak stwierdził, związane jest z faktem, że słowotwórstwo slangu ma charakter bardziej ekspresywny (Grabias, 1994).

Według Grabiasa (1994), głównym źródłem słownictwa w slangu jest język potoczny i dialekty. Leksyka slangu jest bardziej otwarta na społeczeństwo, w przeciwieństwie do leksyki żargonu. Ponadto slang jest obecny również w codziennych sytuacjach komunikacyjnych.

Podsumowanie i wnioski

W niniejszej pracy autorzy przedstawili podstawowe pojęcia związane z socjolingwistyką, takie jak socjolekt, żargon i slang. Celem pracy było ukazanie na podstawie wyżej wspomnianych pojęć społecznego wymiaru i znaczenia języka. Przytoczone treści publikacji wskazują jednoznacznie, że język jest jednym z najważniejszych elementów kultury jak i życia społecznego bezpośrednio z nią związanego. Opisane pojęcia – socjolekt, slang i żargon kolejno ukazywały jak silny - zarówno pozytywny jak i negatywny ze społecznego punktu widzenia może być wpływ języka na społeczeństwo, tworzące się w nim grupy społeczne, jak również grupy izolujące się od pozostałych członków społeczeństwa. Dokonany w poniższej pracy przegląd literatury wskazuje jednocześnie jak ważna jest

praca socjolingwistyczna w kontekście dynamicznego zjawiska jakim jest ciągle zmieniający się i ewoluujący język. Istnieje zatem konieczność śledzenia, badania i opisywania dynamiki zmian języka, jak i jej wpływu na społeczeństwo, tak aby wciąż nadążać, a w konsekwencji poprawnie rozumieć i interpretować zjawiska społeczne mające miejsce w świecie charakteryzującym się szybkimi zmianami technologicznymi.

Bibliografia:

1. Ancillai, C., Bartoloni, S., Filipovic, J., Temperini, V. (2025). The role of online communities in shaping the Society 5.0 paradigm: a social capital perspective. *European Journal of Innovation Management*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1108/ejim-02-2024-0168>
2. Angermuller, J., Blanchard, P. (2023). Two Disciplines: Linguistics and Sociology. In: J. Angermuller, P. Blanchard *Careers of the Professoriate* (s. 37-46). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-031-25241-9_5
3. Armstrong, M., Breen, M., Gooden, S., Levon, E., & Yu, K. M. (2022). Sociolectal and Dialectal Variation in Prosody. *Language and Speech*, 65(4), 783-790. <https://doi.org/10.1177/00238309221122105>
4. Baudouin de Courtenay, J. (1903). Język, Językoznawstwo. W: Wielka Encyklopedia Powszechna Ilustrowana (s. 266-296).
5. Błaszak, M. (2022). Socjolingwistyka a językoznawstwo otwarte na przykładzie języka macedońskiego. *Językoznawstwo*, 17(2), 170-178. https://doi.org/10.25312/2391-5137.17/2022_13mb
6. Buttrick, N. (2024). Studying large language models as compression algorithms for human culture. *Trends in Cognitive Sciences*, 28(3), 187-189. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2024.01.001>
7. Cardillo, R., Mammarella, I.C., Demurie, E., Giofrè, D. & Roeyers, H. (2021). Pragmatic language in children and adolescents with autism spectrum disorder: do theory of mind and executive functions have a mediating role? *Autism Research*, 14(5), 932-945. <https://doi.org/10.1002/aur.2423>
8. Castaño-Pulgarín, S. A., Suárez-Betancur, N., Vega, L. M. T. & López, H. M. H. (2021). Internet, social media and online hate speech. Systematic review. *Aggression and Violent Behavior*. 58, 101608. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2021.101608>
9. Chambers, J.K. (1995). *Sociolinguistic Theory. Linguistic Variations and its Social Significance*. Blackwell.
10. Chetty, N. & Alathur, S. (2018). Hate speech review in the context of online social networks. *Aggression and Violent Behavior*. 40, 108-118. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.05.003>
11. Donald, R. R., Patel, S., Smith, M., Clayton, S., & Potru, S. (2023). Common street drug names for the anesthesiologist and pain physician. *Regional Anesthesia and Pain Medicine*, 48(7), 365-374. <https://doi.org/10.1136/rapm-2022-104189>
12. D'Onofrio, A. (2020). Personae in sociolinguistic variation. *WIREs Cognitive Science*, 11(6), e1543. <https://doi.org/10.1002/wcs.1543>
13. Fedorenko, E., Piantadosi, S. T., & Gibson, E. A. F. (2024). Language is primarily a tool for communication rather than thought. *Nature*, 630(8017), 575-586. <https://doi.org/10.1038/s41586-024-07522-w>
14. Fontana, S., Panunzi, A., Saccone, V. (2024). Impacts of language perception and attitudes in Foreign Accent Syndrome. *Clinical Linguistics & Phonetics*, 38(5), 418-432. <https://doi.org/10.1080/02699206.2023.2216349>
15. Grabias, S. (1994). *Język w zachowaniach społecznych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
16. Grau-Husarikova, E., Pedroche, S., A., Mumbardó-Adam, C., & Sanz-Torrent, M. (2024). How language affects social cognition and emotional competence in typical and atypical development: A systematic review. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 59(5), 1788-1816. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.13032>

17. Gumperz, J., J. (1968). Types of Linguistic Communities. In: J. A. Fishman (ed.) *Readings in the Sociology of Language* (s. 460-472). De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110805376>
18. Gumperz, J., J. (1972). The speech community. In: P. P. Giglioli, *Language and social Context* (s. 219-231). Penguin Books.
19. Handke, K. (2008). *Socjologia języka*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
20. Hildeman Sjölin, M. (2022). Adapting the queer language of Anne Lister's diaries. *Journal of Lesbian Studies*, 26(4), 382-399. <https://doi.org/10.1080/10894160.2022.2109647>
21. Holbrook, E., Wiskur, B., & Nagykalai, Z. (2024). Discovering opioid slang on social media: A Word2Vec approach with reddit data. *Drug and Alcohol Dependence Reports*, 13, 100302. <https://doi.org/10.1016/j.dadr.2024.100302>
22. Hymes, H., D. (1968). The ethnography of Speaking. In: J. A. Fishman (ed.) *Readings in the Sociology of Language* (s. 99-138). De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110805376>
23. Keegan, L. C., Hoepner, J. K., Togher, L., & Kennedy, M. (2023). Clinically Applicable Sociolinguistic Assessment for Cognitive-Communication Disorders. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 32(2S), 966-976. https://doi.org/10.1044/2022_AJSLP-22-00102
24. Kołodziejek, E. (2005). *Człowiek i świat w języku subkultur*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
25. Kułacz, S. (2023). Gwara żołnierska w dokumentach osobistych polskich weteranów armii Cesarstwa Niemieckiego. *Socjolingwistyka*, 37(1), 43-56. <https://doi.org/10.17651/SOCJOLING.37.3>
26. Kumar, P. M., Nagate, R. R., Alqahtani, S. M., Sarma, G. S. N., & Supraja, S. (2023). Role of jargon in the patient-doctor communication in the dental healthcare sector-A systematic review and meta-analysis. *Journal of Education and Health Promotion*, 12(1), 198. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_1442_22
27. Lang, I. A., King, A., Boddy, K., Stein, K., Asare, L., Day, J., & Liabo, K. (2025). Jargon and Readability in Plain Language Summaries of Health Research: Cross-Sectional Observational Study. *Journal of Medical Internet Research*, 27, e50862. <https://doi.org/10.2196/50862>
28. Liu, S., Wu, Y., & Gong, W. (2022). Measuring Internet Slang Style in the Marketing Context: Scale Development and Validation. *Frontiers in Psychology*, 12, 751806. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.751806>
29. Lockenvitz, S., Tetnowski, J. A., & Oxley, J. (2020). The sociolinguistics of lisping: a review. *Clinical Linguistics & Phonetics*, 34(12), 1169-1184. <https://doi.org/10.1080/02699206.2020.1788167>
30. Lopez, L. C., Marshall, T. L. (2025). Growing Pains: Jargon, Equity, and Adolescent Autonomy. *Hospital Pediatrics*, 15(3), e96-e98. <https://doi.org/10.1542/hpeds.2024-008199>
31. Malinowski, B. (2000). Problem znaczenia w językach pierwotnych. W: K. Pisarkowa (red.) *Językoznawstwo Bronisława Malinowskiego*. Wydawnictwo Petrus.
32. Moskvitin, E. V. (2025). Foreign-language borrowings as a way of forming the lexicon of the German railway sociolect. *Philology Theory & Practice*, 18(2), 501-506. <https://doi.org/10.30853/phil20250072>
33. Moya-Galé, G., Kim, Y., & Fabiano, L. (2024). Raising Awareness About Language- and Culture-Specific Considerations in the Management of Dysarthria Associated With Parkinson's Disease Within the United States. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research: JSLHR*, 67(9), 2813-2821. https://doi.org/10.1044/2023_JSLHR-23-00365
34. Nissen, V., Meuter, R. F. I. (2025). How does age impact understanding of epistemic adverbs in health communication? *Geriatric Nursing*, 61, 596-604. <https://doi.org/10.1016/j.gerinurse.2024.12.030>
35. Nowak, T., Ł. (2020). *Język ukrycia. Zapisany socjolekt gejów*. Universitas.
36. Oksanen, A., Celuch, M., Oksa, R., & Savolainen, I. (2024). Online communities come with real-world consequences for individuals and societies. *Communications Psychology*, 2(1). <https://doi.org/10.1038/s44271-024-00112-6>

37. Pacuła, J. (2023). Słownictwo uczniów szkół galicyjskich z przełomu XIX i XX wieku (na tle ówczesnych gwar uczniowskich z innych regionów). *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica*, 57, 59-76. <https://doi.org/10.18778/0208-6077.57.04>
38. Piekot, T. (2008). *Język w grupie społecznej. Wprowadzenie do analizy socjolektu*. Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa.
39. Piotrkowski, A. (1980). O pojęciu kompetencji komunikatywnej. W: A. Schaff (red.) *Zagadnienia socjo- i psycholingwistyki* (s. 91-109). Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
40. Polak, M., Polak, J. (2023). Socjolekt polskich miłośników ptaków. W: J. Kornhauser, M. Polak, P. Tryjanowski, A. Wójtowicz (red.) „*Który tak śpiewa?*”. *Ptaki w kulturze* (s. 233-244). Universitas.
41. Premack, D., & Woodruff, G. (1978). Does the chimpanzee have a theory of mind? *Behavioral and Brain Sciences*, 1(4), 515-526. <https://doi.org/10.1017/S0140525X00076512>
42. Prince, Z., Jha, D., & Singh, R. (2021). DUI: the drug use insights web server. *Bioinformatics*, 37(24), 4895-4897. <https://doi.org/10.1093/bioinformatics/btab461>
43. Ryken, A. M., Tupper, E., & Weatherhead, D. (2024). Learning linguistic diversity: Listeners have race-based linguistic expectations, but only for phonological variation. *Journal of experimental psychology: General*, 153(11), 2918-2930. <https://doi.org/10.1037/xge0001560>
44. Sapir, E. (1978). *Kultura, język, osobowość*. Państwowy Instytut Wydawniczy.
45. Satkiewicz, H. (1994). Zmiany w zasobie leksykalnym najnowszej polszczyzny. W: E. Wrocławska (red.) *Uwarunkowania i przyczyny zmian językowych : zbiór studiów* (s. 143-147). Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
46. Schurz, M., Radua, J., Tholen, M. G., Maliske, L., Margulies, D. S., Mars, R. B., Sallet, J., & Kanske, P. (2021). Toward a hierarchical model of social cognition: A neuroimaging meta-analysis and integrative review of empathy and theory of mind. *Psychological Bulletin*, 147(3), 293-327. <https://doi.org/10.1037/bul0000303>
47. Shing, S., R. (2025). Textism in Digital Communication: Usage of Internet Slang in Social Media Among Bilingual Malaysian Youths. *Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 41(1): 438-453. <https://doi.org/10.17576/JKMJC-2025-4101-25>
48. Shumaila, A., Sidra, H. (2021). Effects Of Sociolect In The Cognitive Development Of Pakistani ESL Learners. *Webology*, 18(4), 1494-1504.
49. Shyu, R., Weng, C. (2024). Enabling Semantic Topic Modeling on Twitter Using MetaMap. *AMIA Joint Summits on Translational Science proceedings. AMIA Joint Summits on Translational Science, 2024*, 670-678.
50. Sienkiewicz, K. (2024). Non-verbal communication of the teacher towards students in the process of education and upbringing. *Social Dissertations*, 18(1), 98-110. <https://doi.org/10.29316/rs/183618>
51. Spolsky, B. (1998). *Sociolinguistics by Bernard Spolsky*. Oxford: Oxford University Press.
52. Spolsky, B. (2003). *Sociolinguistics*. Oxford University Press.
53. Toksöz, S. (2024). Shaping Language Pedagogy: The Impact of Linguistics, Psychology, and Sociology from the 1880s to the 1980s. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 1-11. <https://doi.org/10.29065/usakead.1398111>
54. Weber, M. (2006). Semantic Aspects of Linguistic Borrowings from the English Language in the Polish Sociolect of Information Technology. *Respectus Philologicus*, 10(15). <https://doi.org/10.15388/RESPECTUS.2006.37587>
55. Willoughby, S. D., Johnson, K., & Sterman, L. (2020). Quantifying scientific jargon. *Public Understanding of Science*, 29(6), 634-643. <https://doi.org/10.1177/0963662520937436>
56. Vlasov, M., Sychev, O., Toropchina, O., Isaeva, I., Zamashanskaya, E., & Gillespie, D. (2024). The Effects of Problematic Internet Use and Emotional Connotation on Internet Slang Processing: Evidence from a Lexical Decision Task. *Journal of Psycholinguistic Research*, 53(3), 39. <https://doi.org/10.1007/s10936-024-10073-w>